

Meten is weten, tellen is vertellen

"Waar komt een allochtoon vandaan?", vroeg Yamila Idrissi (DM 2/6). Uiteraard niet uit Allochtonië, wel uit de statistische wereld. Volgens het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek gaat het om "elke persoon die woont in Nederland van wie minstens één van de ouders in het buitenland geboren is". Verdere verfijningen zijn mogelijk, bijvoorbeeld naar land van herkomst. De bedoeling van de term was om te kijken of mensen van buitenlandse komaf gelijke kansen genieten. Het was dus niet de bedoeling om tweederangsburgers te creëren maar net om optimale participatie van alle inwoners te bereiken.

In België wordt in overheidsstatistieken enkel een onderscheid gemaakt tussen Belgen en niet-Belgen. Dat is in toenemende mate een probleem. Het is niet omdat je de Belgische nationaliteit hebt dat je als persoon van buitenlandse origine plots geen slachtoffer meer bent van bijvoorbeeld discriminatie op de arbeidsmarkt. Door enkel staatsburgers en niet-staatsburgers van elkaar te onderscheiden verdwijnen de ongelijke kansen van Belgen van buitenlandse origine misschien uit de cijfergegevens maar in ieder geval niet uit hun alledaagse leven.

Onlangs nog tikte de OESO, zeg maar de club van rijke landen, ons op de vingers. De Vlaamse Gemeenschap slaagt er maar niet in allochtone leerlingen gelijke onderwijskansen te geven. Andere rijke landen en regio's, zelfs met veel meer kinderen met een migratieachtergrond, doen beter. De cijfers van de OESO, waarbij niet alleen naar huidige nationaliteit maar ook naar origine gekeken werd, konden het structurele probleem glashard aantonen. Ook als rekening gehouden wordt met sociaaleconomische achtergrond en scholingsgraad van de ouders hinken de allochtonen flink achterop. Er dringt zich dus een beleidsommezwaai op.

In het OESO-rapport wordt gesproken over immigrant students, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen 'eerstegeneratieleerlingen' (geboren in het buitenland) en 'tweedegeneratieleerlingen' (geboren in België uit ouders die in het buitenland geboren zijn). Dat is met andere woorden een variant op de Nederlandse definitie van 'allochtonen'. In het Nederlandstalige gebied zijn academici die term meer en meer gaan gebruiken. De term 'immigrant' of 'migrant' is immers minder gepast om iemand aan te duiden die hier geboren en getogen is en zelf nooit een migratie ondernomen heeft. Wie een betere term kan uitvinden zal zeker een luisterend oor vinden, maar vooralsnog wint 'allochtoon' het pleit. Aan Franstalige kant gebruikt men 'personne issue de l'immigration', wat ook verre van ideaal is.

Sociologen weten dat statistische categorieën een eigen leven gaan leiden, de realiteit in hokjes forceren en het gevaar van stigmatisering met zich meebrengen. Voor mijn part mag de term 'allochtoon' verdwijnen, maar ik zou wel graag oog blijven hebben voor de specifieke situatie van wat de Canadezen 'zichtbare minderheden' noemen. In Canada laat men burgers zichzelf classificeren. Etnische verschillen onzichtbaar houden in statistische observaties laat discriminatie en ongelijke kansen uit het gezicht verdwijnen. Een keuze dringt zich op. We zouden onszelf - in het verlengde van de Franse republikeinse traditie - doelbewust blind kunnen maken voor etnische verschillen onder het motto van het doorbreken van het wij-zij-denken. Daar betalen we dan wel een prijs voor. Allerlei vormen van discriminatie en achterstelling zullen niet met cijfers aangetoond kunnen worden. We zullen niet kunnen evalueren hoe ver ons ideaal van gelijke kansen nog verwijderd is. Grootse beleidsplannen zullen ontvouwd worden en we zullen nauwelijks weten of die werkelijk enig verschil maken. De Europese richtlijn die voorziet in de geldigheid van statistische bewijsvoering bij het aantonen van discriminatie zal in ons land dode letter blijven.

Maar waarom spreek ik in de toekomstige tijd? We varen vandaag al blind. Vlaanderen heeft wel een officiële - vrij gecompliceerde - definitie van wie een 'allochtoon' is, maar is niet in staat te vertellen hoeveel mensen aan die definitie beantwoorden. In de meeste databestanden kunnen we kansarme autochtonen en kansarme allochtonen niet met elkaar vergelijken. Dat is niet helemaal de schuld van Vlaanderen, want op federaal vlak zijn het met name ook de Franstaligen die huiverig staan tegenover statistieken over afkomst. Hoewel dat technisch perfect mogelijk is, stelt de Belgische overheid zelfs geen cijfers ter beschikking over het aantal inwoners per gemeente van wie de ouders niet in het land geboren zijn.

Moeten we de term 'allochtoon' kost wat kost redden? Neen. Moeten we de vinger aan de pols houden wat betreft gelijke kansen van alle groepen inwoners van ons land? Ja. Daarbij hebben we onvermijdelijk

statistische categorieën als 'allochtoon' nodig, ook al is de gebruikte term bijzaak.

> Dirk Jacobs is hoofddocent sociologie aan de ULB en de KU Brussel.

Publicatiedatum : **2006-06-07**

Sectie : **Opinie**